

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Gaswinning blok G16a-B in het Nederlandse deel van het Continentaal Plat

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

23 februari 2010 / rapportnummer 2363-17

1. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

GDF SUEZ E&P Nederland B.V. (hierna GSEPN) heeft het voornemen een offshore aardgasveld te ontwikkelen. De gasreserve zal worden gewonnen vanaf een satellietplatform (G16a-B) met een productiecapaciteit van circa 4.8 miljoen Nm³ aardgas per dag. De locatie ligt in blok G16, ongeveer 80 kilometer ten noorden van Terschelling. De aanwezigheid van winbare gasreserves is recent aangetoond. Voor verdere behandeling wordt het gas via een aan te leggen pijpleiding naar het behandelingsplatform G17d-AP vervoerd.

Voor het oprichten en in werking hebben van mijnbouwinstallaties ten behoeve van de winning van aardgas is, conform de Mijnbouwwet, een mijnbouwmilieuvergunning van de minister van Economische Zaken nodig. Ten behoeve van de besluitvorming over deze vergunning wordt de procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.)¹ doorlopen.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie') beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten.

- Een beschrijving van de emissies naar lucht en water ten gevolge van de gasproductie, installatie van het platform en boorwerkzaamheden.
- Een beschrijving van de gevolgen voor de natuur van (onderwater)geluid en lichtemissies tijdens de aanleg en exploitatie van het satellietplatform, en boor/putcompletiewerkzaamheden.
- Een beschrijving van de gevolgen op het te beschermen gebied het Friese Front.
- Een zelfstandig leesbare samenvatting waarin de belangrijkste punten duidelijk zijn weergegeven voor besluitvormers en andere belanghebbenden.

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie in meer detail weer welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de startnotitie.

2. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING

2.1 Achtergrond en besluitvorming

Het onderdeel achtergrond en besluitvorming kan conform de hoofdstukken 2 en 7 van de startnotitie worden uitgewerkt in het MER.

2.2 Beleidskader

Werk het beleidskader conform de startnotitie uit. Geef hierbij aan welke randvoorwaarden dit beleid stelt aan de voorgenomen activiteit. Ga ook in op

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder *adviezen*.

de Kaderrichtlijn Mariene Strategie en beantwoord de vraag in hoeverre de beschermingsformules van de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR)/Natuurbeschermingswet 1998 gelden.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit betreft het plaatsen en in bedrijf nemen van een onbemand productieplatform voor de winning van aardgas uit het blok G16 (veld G16a-B). Onderzoek voor welke onderdelen van de voorgenomen activiteit realistische alternatieven met milieuvoordelen mogelijk zijn. Geef aan welke emissiebeperkende maatregelen voor (onderwater)geluid, met name tijdens heiwerkzaamheden, en licht (kunnen) worden toegepast. Ga in op alternatieve technieken voor heien, bijvoorbeeld, boren, trillen of suctionpiling. Ga ook in op het toepassen van geavanceerde technieken om de lozing van koolwaterstoffen te minimaliseren, met name aromaten (o.a. MPPE) en de mogelijkheid om productiewater te herinjecteren².

Voor de uitwerking en de onderlinge vergelijking van de alternatieven is van belang dat de alternatieven (inclusief het meest milieuvriendelijke alternatief) volgens dezelfde methode en op vergelijkbaar detailniveau worden beschreven.

Geef in het MER een beschrijving van het platform, van de installatie ervan en de aanpassingen die nodig zijn aan het reeds bestaande behandelingsplatform G17d-AP voor het ontvangen en verwerken van het geproduceerde aardgas.

Geef een prognose van de hoeveelheid en samenstelling van het vrijkomend productiewater, voor zo ver mogelijk over de gehele productieperiode. Beschrijf hoe het te lozen productiewater wordt gezuiverd en hoe wordt omgegaan met het daarbij vrijkomende condensaat. Geef daarbij aan hoe de controle op de kwaliteit van het te lozen water wordt geborgd.

3.2 Meest milieuvriendelijk alternatief

In de startnotitie staat vermeld dat in het kader van het mma zal worden nagegaan of er maatregelen genomen kunnen worden om eventuele negatieve effecten te beperken. Besteed hierbij aandacht aan de mogelijke maatregelen om:

- negatieve effecten voor trekvogels ten gevolge van affakkelen te minimaliseren, bijvoorbeeld door voor zover mogelijk te testen via G17d-AP, het affakkelen alleen overdag en/of buiten de vogeltrekperiode te laten plaatsvinden, de inzet van een vogelwachter met de bevoegdheid om de test te stoppen;
- onderwatergeluid ten gevolge van heiwerkzaamheden (bij het installeren van de conductor en van de verankering van het productieplatform) en de negatieve gevolgen daarvan voor zeezoogdieren, vissen en vislarven te mi-

² Of geef aan waarom dit niet als een reële optie wordt beschouwd.

- nimaliseren. Ga hierbij in op mitigerende maatregelen bij heien, zoals afscherming³ en beschrijf de effectiviteit van de maatregelen;
- lekkage⁴ na een aanvaring te voorkomen of te minimaliseren.

3.3 Referentie

Er is geen reëel nulalternatief dat voldoet aan de doelstelling van de initiatiefnemer. Volstaan kan worden met het beschrijven van de huidige milieusituatie, inclusief de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieugevolgen. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

4. **BESTAANDE MILIEUSITUATIE EN MILIEUGEVOLGEN**

4.1 Algemeen

Werk de milieuaspecten zoals genoemd in de startnotitie nader uit voor zowel reguliere bedrijfsomstandigheden als bij calamiteiten en storingen. Maak hierbij onderscheid tussen de periode van boringen en het gereed maken van de bestaande put als productieput en de gaswinningperiode. In aansluiting op hetgeen in de startnotitie vermeld staat doet de Commissie de onderstaande aanbevelingen.

4.2 Bodem en water

Ga in op de samenstelling en hoeveelheid van het te lozen (waterhoudend) boorgruis en productiewater en de mogelijke gevolgen hiervan op natuurwaarden, de bodem en de zeewaterkwaliteit.

4.3 Geluid en licht

Geef de (onderwater)geluidbelasting door hei- en boorwerkzaamheden. Ga hierbij in op de heiwerkzaamheden voor de conductorbuis en voor de verankering van het platform.

Van belang is dat inzicht wordt verstrekt in:

- de wijze van heien;
- de duur van de werkzaamheden;
- het aantal heimomenten;
- de maximale slagkracht van de heiwerkzaamheden;
- de invloed en effectiviteit van mitigerende maatregelen om de geluidsemisies te reduceren.

³ Zie bijvoorbeeld De Jong, C.A.F. & M.A. Ainslie, 2008. Analysis of the underwater sound during piling activities for the off shore Wind Park Q7, TNO report, MON-RPT-033-DTS-2007-03388.

⁴ Bijvoorbeeld hydraat/corrosieinhibitor uit de umbilical en/of opslag.

Ga in op de emissies van licht (affakkelen en platformverlichting) tijdens de aanleg van het platform, de boor- en de productiefase.

4.4 Natuur

4.4.1 **Beschermde gebieden**

De gehele Noordzee maakt onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Ga op grond van het integraal afwegingskader Noordzee⁵ na of het initiatief invloed heeft op de wezenlijke kenmerken en waarden van de Noordzee.

In het Integraal Beheerplan Noordzee 2015 zijn verschillende gebieden op de Noordzee aangewezen waarvan de natuurwaarden extra bescherming krijgen. Voor het onderhavige initiatief is met name het Friese Front van belang, de locatie G16a-B ligt op circa 2 kilometer afstand van dit gebied. Geef, conform de startnotitie, de mogelijke externe werking van het initiatief op de natuurwaarden van het Friese Front. Besteed daarbij vooral aandacht aan de effecten op de vogels waarvoor het gebied specifiek wordt aangewezen.

4.4.2 **Gevolgen van (onderwater)geluid en licht**

Ga in op de effecten op de fauna (bodemfauna, vissen, vogels, zeezoogdieren) die voortvloeien uit verstoring door (onderwater)geluid⁶ en licht, geef hiertoe inzicht in:

- de beschermde soorten die gevoelig zijn voor effecten afkomstig van de aanleg en het gebruik van het platform;
- de voorkomens en concentraties van deze soorten in het beïnvloedingsgebied van het platform;
- functies van het gebied voor deze gevoelige soorten;
- de periode waarin deze soorten het meest/minst gevoelig zijn voor verstoring (door (onder)watergeluid of affakkelen);
- de mogelijke (cumulatieve) effecten op deze soorten;
- omschrijving van de kennisleemten en onzekerheden (zie ook hoofdstuk 5 van dit advies).

5. **LEEMTEN IN MILIEU-INFORMATIE**

Er bestaan leemten in kennis over de geluidsproductie bij de aanleg en verankering van een boorplatform en de (cumulatieve) effecten hiervan op onderwaterleven. Beschrijf welke onzekerheden zijn blijven bestaan. Geef hierbij ook aan welk belang gehecht moet worden aan de aanwezige kennisleemten bij en onzekerheden in de (cumulatieve) effectbepalingen van onderwatergeluid.⁷

⁵ Zie hoofdstuk 6 van het Integraal Beheerplan Noordzee 2015.

⁶ Prins TC, Twisk F, van den Heuvel-Greve MJ, Troost TA and van Beek JKL, 2008, *Development of a framework for Appropriate Assessment of Dutch offshore wind farms*, Deltares, Delft/Utrecht. Hierin worden de gevolgen van onderwatergeluid en leemten in kennis op dit gebied bij (de aanleg van) windmolenparken beschreven naar aanleiding van recent onderzoek uitgevoerd in opdracht van Rijkswaterstaat.

⁷ De Commissie adviseert hierbij aan te sluiten op het monitoringsprotocol dat het ministerie van Verkeer en Waterstaat op dit moment ontwikkeld. Zie ook Prins et al. 2008 en De Jong, C.A.F. & M.A. Ainslie, 2008.

6. EVALUATIEPROGRAMMA

Het bevoegd gezag moet bij het besluit aangeven hoe en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling dat de initiatiefnemer in het MER reeds een aanzet geeft tot een evaluatieprogramma en daarbij een verband legt met de geconstateerde leemten in informatie en onzekerheden. De Commissie adviseert het onderwatergeluid, de aanwezigheid en het gedrag van zeezoogdieren te monitoren voorafgaand (T_0), tijdens (T_1) en na afloop (T_2) van het heien.

Behalve voor het onderhavige voornemen lopen er ook van andere initiatiefnemers procedures voor diverse andere projecten die onderwatergeluid produceren op het Nederlandse deel van de Noordzee. De Commissie is van mening dat het meerwaarde heeft de monitoringprogramma's van de diverse projecten op elkaar af te stemmen, of liever nog in een gezamenlijke monitoring en geluidonderzoeksprogramma met zeedieren (gehoor en gedrag) uit te voeren.

7. OVERIGE ASPECTEN

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

BIJLAGE 1: Projectgegevens richtlijnenfase besluit-m.e.r.

Initiatiefnemer: GDF SUEZ E&P Nederland BV

Bevoegd gezag: De minister van Economische Zaken

Besluit: Mijnbouwmilieuvergunning

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C17.2

Activiteit: Aardgaswinning in blok G16 van het Nederlands continentaal plat

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in de Staatscourant van: 23 december 2009
ter inzage legging startnotitie: 24 december 2009 tot en met 4 februari 2010
adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 17 december 2009
richtlijnenadvies uitgebracht: 23 februari 2010

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ing. W.G. Been
dr. N.M.J.A. Dankers
drs. L. van Rijn-Vellekoop (voorzitter)
prof. ir. J.J. van der Vuurst de Vries
drs. F.H. van der Wind (werkgroepsecretaris)

Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Gaswinning blok G16a-B in het Nederlandse deel van het Continentaal Plat

GDF SUEZ E&P Nederland B.V. heeft het voornemen een offshore aardgasveld te ontwikkelen. De gasreserve zal worden gewonnen vanaf een satellietplatform (G16a-B) met een productiecapaciteit van circa 4.8 miljoen Nm³ aardgas per dag. Behandeling vindt plaats op een behandelingsplatform. De locatie ligt ongeveer 80 kilometer ten noorden van Terschelling. Voor het oprichten en in werking hebben van mijnbouwinstallaties ten behoeve van de winning van aardgas is, conform de Mijnbouwwet, een mijnbouwmilieuvergunning van de minister van Economische Zaken nodig.

ISBN: 978-90-421-2957-3

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

